

Innhold

Forord	11
Kapittel 1	
Innledning	13
Barnehagelærerprofesjonen på dagsordenen	14
Barnehagelærerne i et pedagogisk spenningsfelt	17
Et omriss av barnehagelærernes profesjonshistorie	19
Bokens hensikt og oppbygging	23
Kapittel 2	
Barnehagelæreren i et pedagogisk spenningsfelt	25
Grunnleggende verdier i pedagogisk arbeid	26
Relasjonsarbeid	27
Relasjonsarbeid og anerkjennelse	28
Relasjonsarbeid i barnefellesskap	29
Omsorg, lek, læring og dannning i sammenheng	29
Omsorg i pedagogisk arbeid	31
Leken som kjerneverdi	32
Læring	33
Kommunikasjon og språk	35
Mangfold	36
Demokratiske praksiser og medvirkning	38
Inkludering og spesialpedagogisk arbeid	39
Arbeid med fagområdene	40
Oppsummering: barnehagelæreren i pedagogiske spenningsfelt	42

Kapittel 3

Et profesjonsteoretisk perspektiv	44
Profesjonelt arbeid med barn	45
Profesjonell autonomi, jurisdiksjon og arbeidsdeling	46
Autonomi, jurisdiksjon og arbeidsdeling i kontekst	50
Organisasjonsformer	50
Profesjon og brukere	54
Profesjon og styring	55
Kunnskapsprodusenter og profesjon	56
Sammenhengen mellom kontekst og pedagogikk	56
Ulike profesjonslogikker	57
Profesjonelt selvstyre	58
Demokratisk kontroll med ekspertene	59
Profesjonalisering som bygging av organisasjoner	60
Profesjonsutvikling som markedstilpassing	61
Problemstillinger	62

Kapittel 4

Barnehagelærerens oppgaveforståelse	64
Overordnede verdier	65
Omsorg og relasjonsarbeid med vekt på det individuelle	65
Relasjonsarbeid og mobbing	66
Lek som kjerneområde i profesjonsarbeidet	67
Læring på barns premisser	68
Syn på mangfold	69
Syn på medvirkning og demokrati	70
Barn med særskilte behov og inkludering	70
Syn på språkarbeid	71
Åpenhet og fleksibilitet i synet på didaktikk	72
Barnehagelærernes oppgaveforståelse oppsummert	72

Kapittel 5

Pedagogisk arbeid med barn	75
Omsorg og relasjonsarbeid i praksis	75
Omsorgs- og relasjonsarbeid i det daglige arbeidet	75
Variasjon i relasjons- og samspillspraksiser	76
Hensynet til enkeltbarn og barnegruppen	77
Relasjonsarbeid i barnefellesskap	77

Støttehandlinger i barns lek	78
Mangfoldspraksiser og inkludering	80
Vilkår for demokrati og medvirkning	82
Spenningen mellom det individuelle og det kollektive	82
Spenningen mellom barnehagelærerens definisjonsmakt og barns medvirkning	82
Motstand som demokratisk verdi	83
Spesialpedagogisk arbeid og inkludering	84
Fagområdene i profesjonsarbeidet	86
Arbeid med fagområdene i aktiviteter initiert av barnehagelæreren	86
Aktiviteter initiert av barna og arbeidet med fagområdene	90
Arbeid med fagområder innvevd i hverdagsaktiviteter	92
Pedagogisk arbeid med barn oppsummert	94

Kapittel 6

Kunnskapsgrunnlag og profesjonelle vurderinger	98
Kjennskap til barnegruppen	98
Observasjon	99
Kartlegging	99
Vurderingsarbeid	100
Kunnskapsgrunnlaget	100
Akademiske kunnskapskilder	101
Praktisk kunnskap og erfaringsdeling	103
Skjønnsvurderinger	103
Faglig skjønn i det spontane	104
Skjønnsvurderinger i faglig samarbeid gjennom kunnskapsdeling	105
Skjønnsvurderinger i faglig samarbeid gjennom nettverk	105
Skjønnsvurderinger i utviklingsarbeid og veiledning	106
Kunnskapsgrunnlaget oppsummert	107

Kapittel 7

Organisering og profesjon	109
Hvilken arbeidsorganisasjon?	110
Eierorganisasjonen og profesjonell autonomi, jurisdiksjon og arbeidsdeling	111
Den enkelte barnehage	115
Organisasjon og profesjon oppsummert	118

Kapittel 8

Ledelse og profesjon	121
Barnehagelærerne i styrerrollen	122
Pedagogisk ledelse	123
Personalledelse – å holde grunnplanen i gang?	124
Ledelse av forholdet til omgivelsene – jurisdiksjon i endring?	125
Relasjonelle aspekter ved styrernes ledelse	127
En overbelastet lederrolle?	129
Ledelsesvariasjoner	130
Styrer og pedagogisk leder som faglig hierarki	131
Styrer og de pedagogiske lederne	132
Pedagogisk leder og ledelse av medarbeiderne på avdeling eller base ...	134
Ledelse og profesjon oppsummert	136

Kapittel 9

Foreldrene og barnehagelærernes profesjonalitet	138
Foreldre og barnehagelærere	138
Formalisering av foreldresamarbeidet	140
Foreldrenes forventninger til barnehagen og barnehagelæreren	142
Barnehagelæreren relasjon til foreldrene – en sammensatt relasjon	145
Brukermakt	145
En samarbeids- og hjelperelasjon	148
Profesjonsmakt	150
Foreldrene og barnehagelærernes profesjonalitet oppsummert	152

Kapittel 10

Offentlig styring og profesjon	153
Styring	153
Statlig styring og barnehagelærernes utvikling som profesjon	155
Statlig styring og autonomi	155
Statlig styring og barnehagelærernes jurisdiksjon og ansvarsområde ...	159
Differensiering mellom barnehagelærere	160
Kommunal styring og profesjonell autonomi og jurisdiksjon	160
Kommunal styring av profesjonsautonomi og arbeidsdeling	161
Kommunal styring og jurisdiksjon	163
Barnehagelærerprofesjonen i styringsstrukturene	164
Offentlig styring og profesjon oppsummert	167

Kapittel 11

Hvem legger det faglige grunnlaget?	169
Profesjonsutvikling	169
Det transnasjonale nivået	172
Det nasjonale nivået	174
Utdanningsdirektoratet som aktør i profesjonsutvikling	174
Ikke-statlige aktører for faglig utvikling på nasjonalt nivå	177
Barnehagelærerutdanningene som aktører i profesjonsutvikling	178
Standardisering – pedagogiske programmer og pakker	179
Det lokale nivået	181
Faglig utvikling gjennom nettverk	181
Utviklingsprosjekt i barnehagen	182
Barnehagebasert kompetanseutvikling	183
Faglig utvikling i barnehagens daglige praksis	187
Oppsummering – hvem legger det faglige grunnlaget?	188

Kapittel 12

Barnehagelærerprofesjonen i et pedagogisk spenningsfelt og mellom

ulike profesjonslogikker	190
Barnehagelærerne – en profesjonsprofil	191
Barnehagelærerne i det pedagogiske spenningsfeltet – oppgaveforståelse og arbeid med barn	191
Her og nå og fremtid	191
Profesjonell omsorg og omsorg som rutinebaserte, praktiske handlinger	192
Enkeltbarn og barnegruppen	193
Lek som egenverdi og som virksomhet for læring	193
Det fagdelte og det integrerte	194
Det planlagte og det spontane	195
Oppsummering	195
Kunnskapsgrunnlag for faglig skjønn	196
Kjennskap til barnegruppen gjennom uformelle metoder	197
Kunnskapsgrunnlag – vekt på erfaringskunnskap	197
Skjønnsvurderinger i pedagogisk arbeid	199
Oppsummering	199
Organisasjon, styring og marked som betingelser for barnehagelærerprofesjonen	200
Organisering og ledelse	201

Foreldrene	203
Offentlig styring i barnehagesektoren	204
Barnehagelærerne i et faglig innovasjonsfelt	205
Barnehagelærerne mellom profesjonslogikker	207
Forskningsutfordringer	211
Forfattere	214
Referanser	216
Stikkordregister	254